

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІЧНА ПСИХОЛОГІЯ
ТА ГЕРОНТОПСИХОЛОГІЯ

Ступінь бакалавра
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 «Психологія»
освітньо-професійна програма Психологія

2020-2021 навчальний рік

Розробник: Руда Н.Л., доцент кафедри психології та соціальних наук, кандидат психологічних наук *Н.Л. Руда*

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри *І.І. Савенкова* (Савенкова І.І.)

Анотація. Навчальний курс спрямований по-перше, на засвоєння студентами знань соціально-психологічних закономірностей управлінської діяльності, впливу керівників на персонал соціальних організацій і взаємодії з ним, по-друге, на вироблення у студентів умінь аналізувати соціально-психологічні процеси і явища в організаціях, застосовуючи на практиці отримані знання. Дисципліна сприяє формуванню цілісного уявлення про психологію менеджменту як розділу психологічної науки, що розглядає закономірності управління людськими ресурсами в сучасній організації. Курс повинен закласти основи психологічної компетентності у вирішенні завдань підвищення ефективності виробництва на основі знання передових технологій і методів управління персоналом.

Ключові слова. Психологія управління, HR- менеджер, набір кадрів, атестація персоналу, мотиваційні програми.

Abstract. The training course is aimed, firstly, at the acquisition by students of knowledge of socio-psychological patterns of management, the influence of managers on the staff of social organizations and interaction with him, and secondly, to develop students' ability to analyze socio-psychological processes and phenomena in organizations. knowledge gained in practice. The discipline contributes to the formation of a holistic view of the psychology of management as a branch of psychological science that considers the patterns of human resource management in modern organization. The course should lay the foundations of psychological competence in solving problems of improving production efficiency based on knowledge of advanced technologies and methods of personnel management.

Keywords. Management psychology, HR- manager, recruitment, staff certification, motivational programs.

**1. Опис навчальної дисципліни
(Денна форма навчання)**

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	Обов'язкова
	Спеціальність 053 Психологія (шифр і назва)	
Індивідуальне науково-дослідне завдання «Розробка програми вдосконалення психологічних аспектів роботи керівника організації»	Спеціальність (професійне спрямування): психологія	Семестр
Загальна кількість годин - 90		5-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,7 год. самостійної роботи студента – 3,4 год.	Освітній ступінь бакалавра	8 год.
		Практичні, семінарські
22 год.		
Лабораторні		
- год.		
Самостійна робота		
60 год.		
Вид контролю: екзамен		
http://moodle.mdu.edu.ua/my/		

Мова навчання: українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (33%/ 67%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	Обов'язкова
	Спеціальність 053 Психологія (шифр і назва)	
Індивідуальне науково-дослідне завдання «Розробка програми вдосконалення психологічних аспектів роботи керівника організації»	Спеціальність (професійне спрямування): психологія	Семестр
Загальна кількість годин - 90		5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,7 год. самостійної роботи студента – 3,4 год.	Освітній ступінь бакалавра	Лекції
		4 год.
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	Освітній ступінь бакалавра	Практичні, семінарські
		6 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна робота
		80 год.
		Вид контролю: екзамен

Мова навчання: українська.

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить для заочної форми навчання – 90 год: 10 год – аудиторні заняття, 80 год - самостійна робота (11% - 89%)

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати навчання

Мета курсу полягає у формуванні у майбутніх психологів умінь здійснювати психологічний аналіз кожної особистості та міжособистісних взаємин у групах; визначати засоби оптимального впливу на працівників для створення належного соціально-психологічного клімату в колективі і підвищення ефективності праці.

Завдання курсу

- Аналіз і вивчення методологічних і теоретичних засад психології управління, розроблення методів і методик теоретико-прикладних досліджень, адаптування з метою застосування для потреб психології управління методів досліджень, що використовуються іншими науками.
- Виявлення і дослідження: особистості керівника, специфіки управлінської діяльності, особистості підлеглого, психологічних особливостей управління персоналом, психологічних особливостей взаємодії в системах «керівник – підлеглий», «керівник – організація», «керівник – інші керівники», «організація – організація» в процесі управління.
- Вивчення соціокультурних, етнопсихологічних та соціально-психологічних засад управлінської діяльності; розроблення найбільш ефективних підходів до координації й мотивації діяльності персоналу, прийняття управлінських рішень, способів формування робочих груп тощо.
- Аналіз умов оптимальної діяльності керівника й організації та результативності управлінської діяльності.
- Розроблення практичних рекомендацій для керівників з метою оптимізації їхньої управлінської діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: загальна психологія, диференціальна психологія, соціальна психологія, психологія особистості, педагогічна психологія, психодіагностика, психологія праці.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредитів ECTS.

Програмовані результати навчання:

- ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
- ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.
- ПР 8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.
- ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
- ПР 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіє такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 9. Здатність працювати в команді.

II. Фахові:

- СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- СК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
- СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
- СК 11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- СК 12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Психологія управлінської діяльності

Тема 1. Психологія управління як галузь психологічної науки

Поняття психології управління. Предмет, об'єкт та завдання її вивчення. Зв'язок з іншими галузями психології та іншими навчальними курсами. Виникнення й розвиток зарубіжної і вітчизняної психології управління. Сучасні проблеми вивчення психології управління.

Тема 2. Феномен лідерства у 21-му столітті. Поняття “керівництво і “лідерство ” у сучасній психології управління. Парадокси лідерства . Критерії лідерства. Авторитет лідера

Тема 3. Психологія рекрутингу. Проблеми підбору кадрів в організацію. Завдання та технології кадрового планування. Етапи підбору персоналу. Етапи співбесіди при працевлаштуванні.

Кредит 2. Мотиваційна функція управління

Тема 4. Мотивація персоналу як проблема сучасної психології управління.

Мотивація як вид управлінської діяльності. Змістовні теорії мотивації праці: Теорія мотивації Абрахама Маслоу, Теорія мотивації Фредеріка Герцберга, Теорія ІВР Клейтона Альдерфера, Теорія мотивації досягнення Девіда Мак-Клелланда, Процесуальні теорії мотивації праці: Теорія очікувань Віктора Врума, Теорія справедливості Стейсі Адамса, Теорія мотивації Лаймана Портера і Еда Лоулера, Теорія мотивації Дугласа Мак-Грегора.

Тема 5. Організаційне стимулювання трудової діяльності персоналу Загальна характеристика процесу стимулювання. Адміністративні методи стимулювання персоналу. Економічні методи стимулювання персоналу: Заробітна платня як основний вид стимулювання, Система преміювання як різновид стимулювання, Додаткові виплати, участь у прибутках, стимулювання вільним часом як різновиди економічних стимулів. Психологічний потенціал стимулювання грошима.

Тема 6. Соціально-психологічні методи стимулювання персоналу.

Мотивація змістовністю праці. Планування професійного розвитку та кар'єри: підвищення посади; мотивація перспективою набути нові знання та навички; обмін

досвідом. Оцінка праці персоналу. Визнання заслуг працівників. Похвала та критика персоналу: похвала як різновид морального стимулювання, вимоги до конструктивної критики. Прийоми само стимулювання.

Кредит 3. Економічна психологія та геронтопсихологія

Тема 7. Психологія грошей. Загальні проблеми психології грошей. Психологія багатства та бідності. Психологія продажу. Психологія споживання.

Тема 8. Психологія старості. Фізичні та когнітивні особливості старіння.. Періоди старості.

Тема 9. Психологічні задачі старіння. Психологічна допомога людям похилого віку.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових кредитів і тем	Кількість годин					
	усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Психологія управлінської діяльності						
Тема 1. Психологія управління як галузь психологічної науки			2			2
Тема 2. Феномен лідерства у 21-му столітті.		2	2			8
Тема 3. Психологія рекрутингу.		2	2			10
Разом за кредитом	30	4	6			20
Кредит 2. Мотиваційна функція управління						
Тема 4. Мотивація персоналу як проблема сучасної психології управління.		2	2			6
Тема 5. Організаційне стимулювання трудової діяльності персоналу			2			8
Тема 6. Соціально-психологічні методи стимулювання персоналу.			4			6
Разом за кредитом	30	2	8			20
Кредит 3. Економічна психологія та геронтопсихологія						
Тема 7. Психологія грошей.			2			6
Тема 8. Психологія старості		0	4			7
Тема 9. Психологічні задачі старіння		2	2			7
Разом за кредитом	30	2	8			20
РАЗОМ	90	8	22			60

Заочна форма навчання

Назви змістових кредитів і тем	Кількість годин					
	усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Психологія управлінської діяльності						
Тема 1. Психологія управління як галузь психологічної науки						8
Тема 2. Феномен лідерства у 21-му столітті.						8
Тема 3. Психологія рекрутингу.		2	2			10
Разом за кредитом	30	2	2			26
Кредит 2. Мотиваційна функція управління						
Тема 4. Мотивація персоналу як проблема сучасної психології управління.		2				10
Тема 5. Організаційне стимулювання трудової діяльності персоналу						8
Тема 6. Соціально-психологічні методи стимулювання персоналу.			2			8
Разом за кредитом	30	2	2			26
Кредит 3. Економічна психологія та геронтопсихологія						
Тема 7. Психологія грошей.						7
Тема 8. Психологія старості						7
Тема 9. Психологічні задачі старіння			2			7
Разом за кредитом	30	0	2			28
РАЗОМ	90	4	6			80

5. Теми лекційних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Психологія управлінської діяльності		
1	Тема 2. Феномен лідерства у 21-му столітті.	2
2	Тема 3. Психологія рекрутингу.	2
Кредит 2. Мотиваційна функція управління		
3	Тема 4. Мотивація персоналу як проблема сучасної психології управління.	2
Кредит 3. Економічна психологія та геронтопсихологія		
4	Тема 9. Психологія старості	2
	РАЗОМ	8

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Психологія управлінської діяльності		
1	Тема 3. Психологія рекрутингу	2

	Кредит 2. Мотиваційна функція управління	
2	Тема 4. Мотивація персоналу як проблема сучасної психології управління.	2
	РАЗОМ	4

**6. Теми практичних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Психологія управлінської діяльності	
1	Тема 1. Психологія управління як наука	2
2	Тема 2. Феномен лідерства у 21-му столітті.	2
3	Тема 3. Психологія рекрутингу	2
	Кредит 2. Мотиваційна функція управління	
4	Тема 4. Мотивація персоналу як проблема сучасної психології управління.	2
5	Тема 5. Організаційне стимулювання трудової діяльності персоналу	2
6	Тема 6. Соціально-психологічні методи стимулювання персоналу.	4
	Кредит 3. Економічна психологія та геронтопсихологія	
7	Тема 7. Психологія грошей	2
8	Тема 8. Психологія старості	4
9	Тема 9. Психологічні задачі старіння	2
	РАЗОМ	22

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Психологія управлінської діяльності	
1	Тема 3. Психологія рекрутингу	2
	Кредит 2. Мотиваційна функція управління	
2	Тема 6. Соціально-психологічні методи стимулювання персоналу	2
	Кредит 3. Економічна психологія та геронтопсихологія	
3	Тема 9. Психологічні задачі старіння	2
	РАЗОМ	6

**7. Самостійна робота
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Психологія управлінської діяльності	
1	Тема 1. Психологія управління як наука	2
2	Тема 2. Феномен лідерства у 21-му столітті	8
3	Тема 3. Психологія рекрутингу	10
	Кредит 2. Мотиваційна функція управління	

4	Тема 4. Мотивація персоналу як проблема сучасної психології управління	6
5	Тема 5. Організаційне стимулювання трудової діяльності персоналу	8
6	Тема 6. Соціально-психологічні методи стимулювання персоналу.	6
Кредит 5. Економічна психологія та геронтопсихологія		
7	Тема 7. Психологія грошей	6
8	Тема 8. Психологія старості	7
9	Тема 9. Психологічні задачі старіння	7
РАЗОМ		60

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Психологія управлінської діяльності		
1	Тема 1. Психологія управління як наука	8
2	Тема 2. Феномен лідерства у 21-му столітті	8
3	Тема 3. Психологія рекрутингу	10
Кредит 2. Мотиваційна функція управління		
4	Тема 4. Мотивація персоналу як проблема сучасної психології управління	10
5	Тема 5. Організаційне стимулювання трудової діяльності персоналу	8
6	Тема 6. Соціально-психологічні методи стимулювання персоналу.	8
Кредит 5. Економічна психологія та геронтопсихологія		
7	Тема 7. Психологія грошей	7
8	Тема 8. Психологія старості	7
9	Тема 9. Психологічні задачі старіння	7
РАЗОМ		80

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Розробка проекту «Розробка програми вдосконалення психологічних аспектів роботи керівника організації».

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять; має на меті перевірку рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Види поточного контролю: усне та письмове опитування, тестування, самоконтроль, складання схем, таблиць, опорних конспектів, дидактичних тестів.

Контрольна робота є обов'язковою складовою підсумкового контролю навчальних досягнень студентів. Виконання студентами МКР спрямоване на всебічну і комплексну перевірку обсягу, рівня та якості засвоєння ними всього навчального матеріалу, що входить до кожного кредиту: як матеріалу, що підлягає вивченню під час аудиторної роботи, так і самостійної роботи.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

“дуже добре”- студент демонструє повні знання навчального матеріалу, допускає незначні пропуски матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює правильні відповіді;

“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

“достатньо” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

“задовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

Поточне тестування та самостійна робота									КР	РАЗОМ 300/100*
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100	300/100*
30	30	40	40	30	30	30	40	30		

*Коефіцієнт для іспиту - 0,6 . Іспит оцінюється в 40 б.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	35-49		

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, картки самостійної роботи, виконання ІНДЗ, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Проведення лекційних та семінарських занять, дискусій, індивідуально-консультативна робота, самостійна робота з літературою, в інформаційних мережах, підготовка і презентація творчих робіт, виконання самостійних завдань – учбових чи наукових. Наукова робота студентів складається з публікацій, участі у конференціях та олімпіадах, конкурсах, отриманні грантів. Індивідуально-консультативна робота передбачає взаємодію студентів з викладачем, по-перше, для відпрацювання пропущених занять, співбесід з матеріалів, які не засвоєні студентами чи викликають певні труднощі; по-друге, для контакту зі студентами, які виконують творчі завдання, проявляють інтерес та здібності до наукової роботи.

12. Рекомендована література

Базова

1. Лозовецька В.Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах праці: Монографія / В.Т.Лозовецька. – К: Міленіум, 2015. – 244 с.

2. Психологія управління в організації : навчальний посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця, 2016. – 150 с.
3. Ходаківський Є. І. Психологія управління. 5-те вид. перероб. та доп. Х-69 [текст] Підручник. / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 492 с.

Допоміжна

1. Барко В.І. Психологія управління. –К.; Ніка – Центр, 2003. – 399 с.
2. Бондурка А.М. Психологія управління. –Сімферополь: Реноме, 1998. –340с.
3. Вересов И. Н. Психология управления: Учеб. пособие. -3-е. - М.: Изд-во Моск. псих. - соц. ин-та, 2006. - 302 с.
4. Гаєвський Б.Г. Основи науки управління: Навч.посіб. – К.: МАУП, 1997. – 109с.
5. Дороніна М.С. Культура спілкування ділових людей: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. –К.: Академія 1997. – 191 с.
6. Карамушка Л. М. Психологія управління: Навч. посіб.- К.: Міленіум, 2003. — 344 с.
7. Карпов А.В. Психология менеджмента: Учеб. Пособие. –М.: “Гардарики” 2000. – 584 с.
8. Качан Є.П. Управління трудовими ресурсами: Навчальний посібник. – К.: Вид.дім «Юридична книга», 2003. – 256с.
9. Колпаков В.М. Основы теории и практики управления – К.: МАУП, 1999. – 34с.
10. Крушельницька О.В. Управління персоналом: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 304с.
11. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування. –Суми. 2002 р.
12. Кулініч І. О. Психологія управління. –К.: Знання. 2008, 292 с.
13. Лебедев В.И. Психология и управление. –М.: Агропромиздат, 1990. – 175 с.
14. Мельник Л.П. Психологія управління: Курс Лекцій. – К.: МАУП, 1999. – 171с.
15. Мистецтво управління персоналом /Ред. Н.Черепухіна та ін. – К.: Вид-во Олексія Капусти, 2002. – 293с.
16. Орбан-Лембрик Л.Є. Психологія управління. –К.; Академвидав, 2003. –567 с.
17. Психологія та етика менеджменту: навчальний посібник / С.П. Шевчук, В.А. Скороходов, Н.Л. Руда, О.С. Шевчук. – Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2011. – 285 с.
18. Савельєва В.С., Єськов О.Л. Управління персоналом: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 336с.
19. Урбанович А.А. Психология управления: Учебное пособие. –Мн.: Харвест, 2003. – 640 с.
20. Ходаківський Є. І. Психологія управління. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 605 с.
21. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури. 2008. – 608 с.
22. Цимбалюк І.М. Психологія управління. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2008. – 64 с.
23. Шекшня С.В. Управление персоналом современной организации. Учебно-практическое пособие. Изд. 4-е, перераб. и доп. – М.: ЗАО «Бизнес Школа», «Интел-Синтез», 2000. – 368 с.

13. Інформаційні ресурси

<http://studentam.net.ua/content/view/3274/97/>

https://pidruchniki.com/13761025/psihologiya/psihologiya_upravlinnya_nauka_obyekt_predmet

https://pidruchniki.com/1584072017415/psihologiya/psihologiya_upravlinnya

http://ifocppsw-oippo.at.ua/index/psikhologija_upravlinnja/0-19